

ÇENGEL HAN :

Kale altında ve At Pazarı Meydanı Sefa Sokakta bulunmaktadır. Kitabesinde 929 Hicri (1552) yılında yapılmış olduğu anlaşılır. Klasik Osmanlı şehir içi hanlarından olan Çengel Han kareye yakın dikdörtgen planlı olup meyilli bir arazi üzerine kurulmuştur. İki kat halinde yapılmış olan beden duvarları dışında sivri kemerli ve tonozlu dükkanlar sıralanmaktadır. Giriş kapısı Büyük Bursa kemerli olup önünde sivri beşik tonozlu bir eyvanı bulunmaktadır. Eyvanın sağ ve sol yanlarında taş kemerli nişker yer almaktadır. Kapı kemerinin arkasında çapraz tonozlu bir geçit ile iki yanda iki kapı hücresi bulunmaktadır. Avlunun güney ve kuzey kenarlarında beşer sivri kemerli dükkan ile doğu ve batı kenarlarında üçer dükkanı bulunan hanın, bir kaç defa yapılan onarım ile esas karakterinin değişmiş olduğu görülür. Kemerler üç tuğla bir kesmetaş sıralarından meydana gelmekte, duvarlarda yontma taşlar arası tuğla hatıllarla takviye edilmiştir. Doğu ve güneydeki dış cephelerin moloz taştan yapılmış ve dört sıralı tuğla hatıllarla takviye edilmiştir. Hanın ikinci kat revakları arasında dört kenarı dolaşan odalar sıralanmaktadır. Mülkiyeti Ankara Büyükşehir Belediyesi' ne aittir. Sosyal ve kültürel amaçlı kullanılmak üzere restore çalışmaları aittir. Sosyal ve kültürel amaçlı kullanılmak üzere restore çalışmaları yapılmaktadır.

ÇUKUR HAN:

Çengel Han'la bitişik olup 18.yüzyılda yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu hanlar kalenin Aslanlı Kapısı' nın karşısında yer alıyor. Hanlar cezaevi olarak kullanılmış. Burada Ankara Belediyesince restore çalışmaları yürütülmektedir.

KURŞUNLU HAN:

Ankara Kalesi' ne giden yol üzerinde bulunan ve Fatih' in sadrazamlarından Mahmut Paşa tarafından 1421 yılında yaptırılmış olan eser, tipik Osmanlı şehir içi hanlarından. Bugün müze olarak kullanılan eseri bulunduğu arazinin şekline uydurmak için planı biraz yamuk yapılmıştır. Güney yanında bitişik olan bedesten ve bedestenin dışındaki arasta üzerinde ikinci bir platform teşkil eden han, bedestenle aynı mimari özellikleri göstermekte ve aynı devirde yapılmış olduğu bilinmektedir. Arazinin meyilli oluşu ile, aslında iki kat halinde bulunan hanın altında, ahır ve depoların,

arabalıkların bulunduğu üçüncü kat yapılmıştır. Batı cephedeki giriş eyvanının her iki yanında arazinin meyline uygun olarak kademeli yapılmış altı dükkan bulunmaktadır ki bunların hepsi beşik tonozludur. Beşik tonozla örtülü giriş eyvanının iki yanında da yuvarlak kemerli iki hücre yer almaktadır. Eyvanın bitimindeki büyük kapısı basık yay kemerlidir. Hanın iç avlusunun etrafını, dört kenardan payeli kemerlerin teşkil ettiği revaklar çevirmekte; güney batı kenarda meyilli bir üçüncü katı teşkil eden bodruma, yani ahır ve arabalıklara inmektedir. Giriş zemininden itibaren iki kat halindeki hanın her iki katında da iç avlu etrafı payeli revaklarla çevrilmiş olup batı ve güney yönlerde yedişer, diğer iki kenarda altışar paye ve üzerlerde yuvarlak tuğla kemerler bulunmaktadır. İkinci kat revakların üzerinde kirpi saçaklarla nihayetlenen duvarlar kesme taştandır. Kurşunlu Han, Mahmud Paşa Bedesteni ile birlikte günümüzde Anadolu Medeniyetleri Müzesi olarak hizmet veriyor.

PİLAVOĞLU HAN:

At Pazarı' nda Hanlar Sokakta yer alan yapı, kerpiç duvarlı, ahşap hatıllı, kiremit çatılı basit bir yapıdır. 16. ve 17. asırdan olduğunu tahmin ettiğimiz han yenilenmekle tarihi özelliğini kaybetmiştir.

PİRİNÇ HAN:

Ankara Kalesi surlarının hemen altında, 18. yüzyılda, kentten gelip geçen yolcuların soygunculardan korunması ve geceleri konaklayabilmeleri için yaptırılmış. Kentin ilk ahşap hanı olarak inşa edilen Pirinç Han'ın ahşap karkas yapı sistemli ve içi kerpiç dolgulu olarak yapıldığı yıllardaki görünümü hala aynı. 1980'lere kadar, birçok ailenin yaşadığı, üç katlı handa bugün bulunan yaklaşık 40 dükkanda, antikalar, halılar,

kilimler, minyatürler, taş baskılar, antika porselenler, gazlı ispirotolu lambalar, bez işlemler, ahşap mobilyalar, gümüş, bakır, pirinç, cam eşyalar satılıyor. Hemen hanın arkasındaki Koyunpazarı Sokağı, aynı zamanda Çıkırıkçılar Yokuşu Sokak. Burada da eski dükkanlarda, Beypazarı bürgüsü, kumaşlar, halılar, bakırlar, antikalar, baharatlar, nakış işleri ve kıyafetler satılıyor. 18. yüzyılda yapılan Pirinç Han; zamanın padişahı tarafından şehirden gelip geçen yolcuların soygunculardan korunması ve geceleri konaklayabilmeleri için yaptırılmış. Zamanın önemli yapıları arasında sayılan ve Ankara'nın ilk ahşap hanı olan Pirinç Han bir avlu çevresinde üç katlı olarak inşa edilmiş. Han; ahşap karkas yapı sistemli ve içi kerpiç dolgulu olarak, yapıldığı yıllardaki görünümünü bugün de aynen korumaktadır. Ankara Kalesi surlarının hemen altında Koyunpazarı mevkiinde Han, aynı zamanda bulunduğu sokağa da kendi adını vermiştir.

Osmanlı İmparatorluğunun son zamanlarına kadar Han olarak kullanılan yapı, Kurtuluş Savaşı'nın başlaması ile birlikte 1921-1942 yılları arasında Müfreze Komutanlığı Karakolu haline getirilmiştir. 1980'li yıllara kadar içinde pek çok ailenin barındığı Han 1990 yılında restore edilmiş ve o tarihten bu yana; Antika değerli eşyalardan, halı kilime, resimden minyatüre, gramofondan gazlı ispiertolu lambalara, bez işlemlerden eski ahşap mobilyalara, gümüş eşyalardan eski camlara, porselenden bakıra, pirince ve bunların onarımının yapıldığı bir yerdir.

SULUHAN:

Hacı Doğan Mahallesi Tekneciler Sokağı ile Sulu Han Sokağı arasında

bulumaktadır. 1685 Tarihinde Şeyhülislam Cevvar Zade Emin Bey tarafından Zincirli Camii' ye Vakıf olarak yaptırılmış olduğu ileri sürülen Sulu Han' a Hasan Paşa Han' ı da denilmektedir. Fakat 1141 Tarihli Vakfiye' de hanın Abdülmerim Zade Mehmet Emin Bey tarafından vakfedildiği kayıtlardan anlaşılakta olup, eserin yapılışına ait bir kayıt bulunmamaktadır. Sulu Han, büyük bir araziyi kaplamakta ve iki kısımdan meydana gelmektedir. Birinci kısım kareye yakın dikdörtgen plandaki ortası avlulu ve iki katlı kısımdır ki, bu bölümden sadece doğu ve güney cephedeki dükkanların pek azı günümüze gelebilmiş; batı ve kuzey cephelerdeki binalar tamamen yıkılarak sadece dış duvarları kalmıştır. Güney

tarafı ise yarıdan itibaren tamamen toprak altında kalmış ve kapanmıştır. Kalıntılardan, hanın iç avlusunun dört kenarda payeler üzerine istinat eden sivri kemerli revaklarla çevrilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Revaklar arkasında birer kapı ile revaklara açılan ocaklı odalar sıralanmakta, köşelerdeki hücrelerin kubbeli olduğu anlaşılmaktadır. Hanın esas girişi batı kenar ortasında bulunmaktadır. Güney uçta arazinin şekline ve yanında geçen sokaklara uyularak köşeleri peşli ve birinci kısma göre daha dar olan ikinci kısmın bir katlı olduğu görülür. Bunun ortasında muntazam olmayan bir avlu boşluğu kalmaktadır. Halen, tamamen toprak altında kalmış ve büyük bir bölümünün kapalı olduğu görülen ikinci

kısmın ahırlar ve depolara ayrıldığı tahmin edilmektedir. Her iki kısımda da hanın duvarları moloz taştan yapılmış ve bazı yerlerinde taşlar arası derz edilmiştir. Eski fotoğrafında hanın birinci kısmının avlusu ortasında; bir de köşk mescit bulunduğu görülmektedir. Hanın batı kenarında üç bölümlük küçük bir de arasta bulunmakta olup, her bölüm kalın beşik tonozlarla örtülmekte ve koridorların yanlarında küçük dükkanlar yer almaktadır.

ROMA HAMAMI:

Ulus meydanından Yıldırım Beyazıt

Meydanına uzanan Çankırı Caddesi üzerinde caddeden 2,5 metre kadar yükseklikteki bir platform üzerinde bulunmaktadır. Hamamın bulunduğu yüksek platformun höyük olduğu bilinmektedir. Burada 1937 yılında kazılar yapılmış olup höyüğün Frig ve Roma devri katları ortaya çıkarılmıştır. Bu kazılar sonucunda bulunan hamam binası 1940 - 1943 yıllarında yapılan kazılarla da bütünüyle ortaya çıkarılmıştır. Bugünkü Roma Hamamı olarak adlandırılan bu platformun bir höyük olduğu, en üstte Roma Çağı (kısmen Bizans ve Selçuklu kalıntıları) onun altında Frig Devri yerleşmesinin kalıntıları tesbit edilmiş bulunmaktadır. 1937 - 1944 yıllarında yapılan kazılarda ortaya çıkarılan bu muhteşem anıtı biri

palaestra, öteki kapalı hamam kısımları olmak üzere iki bölümden ibarettir. Burada yapılan kazılarda bulunmuş sikkeler dayanılarak hamam kazı başkanı tarafından Caracalla (M. S. 212 - 217) devrine tarihlenmiştir. Kazı sırasında bulunan diğer sikkelerden anlaşıldığına göre, hamam aşağı yukarı beşyüz yıllık bir süre içinde devamlı kullanılmış ve zaman zaman onarılmıştır. Caracalla Hamamının Çankırı Caddesindeki girişi, sütunlu bir revak kalıntısını çevrelediği geniş bir alana, Palaestraya yani bir güreş sahasına açılır. Bu revaklı avlunun bir kenarında 32 sütun olmak üzere bütün yüzünde 128 mermer sütun bulunmaktadır. Bugün burada Roma devrinin Ankara'sından toplanan yazıtların oluşturduğu zengin

bir kolleksiyon sergilenmektedir. Hamam binaları palaesto kısmının hemen arkasında yer alırlar. Bu yapılar ender rastlanan bir büyüklükte olup, her zaman olduğu gibi Apoditerium (soyunma kısmı) Frigidarium (soğukluk kısmı) Tepidarium (ılık kısım) ve Caldarium (sıcak kısım) bölümlerinden oluşurlar. Tepedarium ve Caldarium bölümlerinin daha geniş olmasının nedeni kuşkusuz Ankara' nın soğuk kış mevsimi gözönüne alındığında kolaylıkla anlaşılır. Bunlar etrafında ocaktan (külhan) gelen sıcak havanın rahatça dolaştığı tuğla sütunlardan oluşan bir yeraltı ısıtma tesisatı ile desteklenir ve yukarıdaki odalarda böylelikle ısıtılırdı. Bu yer altı ısıtma tesisi, ocakçıların ateşi körüklemek için geçtikleri bir takım tünel ve geçitleri ile

birbirlerine baęlı idiler.

VAKIF HAN:

1928-1930 Yılları arasında Mimar Kemalettin Bey tarafından yapılmıştır. Vakıflar Genel Müdürlüğü 1930-1980 Değişik kurumlara kiraya vermiştir. 1930-1980 1.Ulusal Mimarlık dönemi örneklerindedir. Konut ve ticari merkezi olarak planlandı. Betonarme tekniğinin Ankara' da uygulandığı ilk yapılardandır.

ZAFRAN HAN:

At Pazarı'ndadır. Aslen Kayseri'li olup, Ankara'ya yerleşen Hacı İbrahim bin Hacı Mehmet tarafından yaptırılmıştır. Vakfiyesi 1512 tarihlerinden düzenlendiğine göre bu tarihlerde yapılmış olmalıdır. Hanın yarısı vakfın ruhuna Cüz-i Şerif okumak, Lütfi han kapısındaki musluğa bakmak için vakfedilmiştir. İçinde bir mescit yer almaktadır. Klasik Osmanlı hanları tipinde alt ve üst kattaki hücreleri iç avluya bakmaktadır.

Etrafında duvarlarına bitişik yirmi dükkan yer almaktaydı. 28 Eylül 1806 tarihli bir fıkıh kitabından , hanın 5500 kuruş sarfedilerek tamir edildiğini, bundan sonra da vakıf ile mülkün birlikte masraf ederek tamir edecekleri öğrenilmiştir. Bu dönemde, gerek han gerekse etrafındaki dükkanlar işlek durumdaydı.